

Gelijke kansen voor een diverse jeugd

1. Samenvatting

Dit programma onderzoekt de processen en mechanismen in de veranderende omgevingen waarin jongeren opgroeien, die bijdragen aan kansen(on)gelijkheid: de toenemende diversiteit in de schoolklas, de opkomst van schaduwonderwijs, samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg, de mogelijkheden van wijkteams in de jeugdhulpverlening en van de jeugdgezondheidszorg bij een stapeling van risicogedrag.

2. Consortium

Centrale coördinatie: Prof. dr. Monique Volman (UvA) en Prof. dr. Judi Mesman (UL)

Coördinatie en communicatie: Miranda Florussen (Goeie Zin)

WP	Projectleiders en deelnemers (<i>projectleiders onderstreept</i>)
1	mw. Miriam Appelman (<i>VO-raad</i>), drs. Olga van Beek (<i>Gemeente Rotterdam</i>), <u>prof. dr. Eddie Denessen (RU)</u> , dr. Maaïke Hajer (<i>Hogeschool Utrecht</i>), mw. Fonda Sahla (<i>Obs Het Galjoen</i>), <u>prof. dr. Sabine Severiens (EUR/UvA)</u> , dr. Jochem Thijs (<i>UU</i>)
2	dr. Kees van Driel (<i>IMC Weekendschool</i>), <u>dr. Louise Elffers (UvA)</u> , <u>prof. dr. Ruben Fukkink (Hogeschool van A'dam)</u> , mw. Willemijn Kienhuis MSc. (<i>Lyceo</i>), dr. Tina Kretschmer (<i>RUG</i>), Mw. Laura van Leeuwen MSc. (<i>Lyceo</i>), dr. Mariëtte Lusse (<i>Hogeschool R'dam</i>), prof. dr. Greetje Timmerman (<i>RUG</i>)
3	prof. dr. Jessica Asscher (<i>UU/UvA</i>), dr. René Diekstra (<i>Haagse Hogeschool</i>), mw. Chantal van Doremalen (<i>Schoolformaat</i>), dr. Minne Fekkes (<i>TNO</i>), drs. Michiel Noordzij (<i>YOEP (Yulius Onderwijs-Zorg Expertise Partners)</i>), dr. Nadira Saab (<i>UL</i>), <u>prof. dr. Michiel Westenberg (UL)</u> , mw. Anne Segeren (<i>Johan de Witt scholengroep</i>)
4	drs. Hermien Buyse (<i>Altra Jeugdzorg en Onderwijs</i>), dhr. Mustapha Hannati (<i>Jeugdprofs</i>), drs. Esmae Mahdi (<i>Stichting Interculturele Participatie en Integratie</i>), dr. Pauline Naber (<i>Hogeschool Inholland</i>), <u>prof. dr. Trees Pels (VU / Verwey Jonker Instituut)</u> , <u>prof. dr. Doret de Ruyter (VU)</u> , dr. Jacqueline Schenk (<i>EUR</i>), dr. Patricia Vuijk (<i>Hogeschool R'dam</i>)
5	mw. Anja van den Berg-Bakker (<i>CJG Rijnmond</i>), dr. Jan Bleeker (<i>Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Noord Nederland</i>), dr. Matty Crone (<i>LUMC</i>), dr. Symone Detmar (<i>TNO</i>), dr. Lies Korevaar (<i>Hanzehogeschool Groningen</i>), dr. Frans Pijpers (<i>Nederlands Centrum Jeugdgezondheid</i>), prof. dr. Menno Reijneveld (<i>UMCG</i>)

3. Aansluiting bij NWA route

Meer dan 30 NWA-clustervragen gaan over de jeugd en veel andere clustervragen hebben directe implicaties voor jeugdigen, omdat ze de toekomst betreffen. In de route 'Jeugd' is 'Diversiteit en ongelijkheid' geïdentificeerd als gamechanger. Dit programma vertaalt a) de vragen die in de NWA zijn gesteld over ongelijkheid en diversiteit (vragen 41, 47, 48) naar de situatie van jongeren; b) doet dat ook voor vragen over maatschappelijke ontwikkelingen die een risico op ongelijkheid meebrengen (70, 77, 83, 84); en c) bekijkt de gestelde vragen over opgroeien en leren van jongeren vanuit het perspectief van ongelijkheid en diversiteit (47, 59, 65).

4. Doelstellingen

Alle kinderen moeten de kans krijgen zich te ontwikkelen tot veerkrachtige burgers die op een waardevolle manier kunnen bijdragen aan de samenleving. De grote diversiteit aan achtergronden en kenmerken van jeugdigen in de G4 en ook steeds meer daarbuiten gaat echter nog te vaak samen met ongelijkheid in uitgangspunten, kansen en effectiviteit van preventie en interventies. Doel van dit programma is om, door middel van innovatief onderzoek, inzicht te verkrijgen in processen en mechanismen in bestaande en nieuwe praktijken in onderwijs en opvoeding, en in de wijze waarop die processen en mechanismen ongelijkheid in stand houden en/of achterstand en risico's daarop (kunnen) doorbreken. Er zal kennis worden gegenereerd die direct kan worden vertaald naar interventies die bijdragen aan de ontwikkelingskansen van jongeren.

Dit programma is een eerste uitwerking van de gamechanger 'Diversiteit en ongelijkheid' van de route 'Jeugd in ontwikkeling, opvoeding en onderwijs'. Om de eenheid in het programma te waarborgen is gekozen voor een specifieke leeftijdsgroep, namelijk jongeren van 10 tot 18 jaar. Dit is een belangrijke ontwikkelingsfase vanwege de grote veranderingen waarmee jeugdigen in deze periode te maken hebben, zowel sociaal (overgang naar het voortgezet onderwijs en vervolgonderwijs, relatievorming, enz.) als fysiek (puberteit). We kiezen voor een focus op een vijftal recente ontwikkelingen die een impact hebben op de kansen van jongeren. De vraag daarbij is steeds: wat zijn de ontwikkelingen? Wat betekenen ze voor de kansen van (groepen) jongeren? Via welke mechanismen worden die kansen beïnvloed? En welke interventies zijn mogelijk om ongelijkheid tegen te gaan en kansen van jongeren te bevorderen? Vijf werkpakketten richten zich op:

1. De toenemende diversiteit en de daarmee toenemende druk op sociale cohesie in de schoolklas en in de samenleving.
2. De opkomst van buitenschoolse onderwijsactiviteiten, zoals huiswerkbegeleiding, weekendscholen enz.
3. De invoering van de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs (bedoeld om jongeren met problemen beter te kunnen helpen, maar niet voor alle jongeren zo werkend).
4. Het functioneren van wijkteams in het nieuwe jeugdzorgstelsel (waarmee niet alle groepen jongeren en hun ouders worden bereikt).
5. De negatieve spiraal van elkaar versterkende problemen, onder andere m.b.t. de gezondheid, waarin een deel van de jongeren terecht blijkt te komen.

5. Programmatische aanpak

Het programma bestaat uit vijf werkpakketten die zich elk richten op wetenschappelijke en maatschappelijke uitdagingen.

1. *Sociale cohesie in de klas.*
2. *Buitenschools leren.*
3. *Verbinding onderwijs - jeugdzorg.*
4. *Ontmoeting tussen professionals en jongeren/ouders met een migratieachtergrond.*
5. *Jeugdgezondheidszorg.*

Tezamen bestrijken de vijf werkpakketten de verschillende ontwikkelingsgebieden en ontwikkelingscontexten waarmee jongeren te maken hebben en realiseren ze de doelstellingen van het programma. In sommige werkpakketten ligt de focus op de ontwikkeling van jongeren in het algemeen, in andere op ontwikkelingsrisico's. Onderstaand figuur laat zien hoe de werkpakketten met elkaar zijn verbonden.

Ontwikkelings- gebieden Ontwikkelings- contexten	Focus op ontwikkeling			Focus op ontwikkelingsrisico	
	Cognitieve ontwikkeling	Sociale ontwikkeling	Welbevinden	Psychosociale gezondheid	Fysieke gezondheid
Gezin					
School	Werkpakket 1	Werkpakket 3		Werkpakket 4	Werkpakket 5
Buitenschools leren en leven		Werkpakket 2			